

Albert Camus (1913. – 1960.)

- 1957. g. Nobelova nagrada za književnost
- francuski romanopisac, dramatičar, esejist, filozof
- rođen je u Alžiru u doseljeničkoj obitelji
- u svom stvaralaštvu ima 2 faze:

1. faza apsurdna – prikazuje stanje bez smisla, bespomoćnosti i pasivnosti, prikazuje život kao niz apsurdna pred kojima je čovjek kao društveno biće bespomoćan

- Stranac (roman), Mit o Sizifu (esej), Kaligula (drama)

2. faza pobune – smisao čovjekove egzistencije vidi u njegovoj pobuni protiv životnog apsurdna i u ljudskoj solidarnosti

- Kuga (roman), Pobunjeni Čovjek (esej), Opsadno stanje,

Pravednici (drame)

Stranac

- roman Stranac pripada 1. fazi njegova stvaralaštva, ali se već uočavaju i elementi pobune
- Mit o Sizifu je filozofski esej koji je svojevrsan komentar Stranca. Pokušava odgovoriti na temeljno pitanje filozofije „ima li smisla živjeti?“. Sam pojam Sizifov posao znači beskoristan i beznadan posao – valja zamisliti Sizifa sretnim – on je SPOZNAO uzaludnost i zato kažemo da je PREVLADA APSURD jer je: „...sama borba da se stigne do vrhunca dovoljna da ispuni ljudsko srce.“
- Mersault prevladava apsurd kad postaje svjestan da se može osvrnuti na prošlost i realno je sagledati, prestao se bojati prošlosti i počeo osjećati unutrašnju želju da bude manje sam, okrenuo se sebi, ljudima te prirodi
- Značenje naslova: Stranac označava apsurdnog čovjeka, otuđenog od sebe i društva, živi među strancima i sam je sebi stranac (nema prisnosti, komunikacije, ciljeva ni prioriteta)
- **stranac u svijetu u kojem živi, on je probuđeni pojedinac jer je svjestan apsurdna**
- **apsurd je odsustvo nade, svjesno nezadovoljstvo**
- Tema: Jednoličan i besmislen život mladog francuskog činovnika Mersaulta, prikaz života kao besmislenog i apsurdnog odnosno čovjekova otuđenost.

Tematsko-idejna analiza romana:

Glavni lik je alžirski činovnik francuskog podrijetla, pratimo njegov život od trenutka kada mu je umrla majka pa do iščekivanja vlastite smrti na koju je osuđen zato što je bez pravog razloga ustrijelio nekog Alžirca koji se prethodno potukao s njegovim „prijateljem“. Na ubojstvo ga navodi sunce, mučnina, svjetlost (ne možemo sa sigurnošću reći je li to ubojstvo slučaj ili namjera). Nakon sudskog procesa Mersaulta osuđuju na smrt zamjerajući mu bezosjećajnost koju je pokazao na majčinom sprovodu, činjenicu da se nakon ubojstva nije pokajao te da je u Arapina ispalio pet hitaca, po čemu je ubojstvo okarakterizirano kao namjera. U priču je uključen i Mersaultov odnos prema Mariji, Raymondu.

Glavni lik – Mersault (stranac) – pasivan, nezainteresiran, indiferentan prema ljubavi, mržnji, prijateljstvu, njegove su veze prolazne i površne, reakcije nagonске. Vrlo je inteligentna osoba i na kraju je osuđen zato što ne pristaje sudjelovati u igri, on lunja po strani, po periferiji svog privatnog života, osamljeničkog, senzualnog. U kakvoj igri ne želi sudjelovati? On ne želi lagati. Lagati znači reći više nego što se osjeća, a to ljudi čine da bi pojednostavili

život, Mersault ne želi pojednostaviti sebi život, on odbija prikrivati svoje osjećaje, a društvo se zbog toga osjeća ugroženo. (ne osjeća žaljenje već nezadovoljstvo).

Kompozicija:

Podređena glavnom liku. 1. i 2. dio roman govore o istoj temi iz dvije različite perspektive.

1.dio – neposredan doživljaj

2.dio – rekonstrukcija u obliku istražnog postupka

Mersaultov lik ostvaren prema iskrivljenoj projekciji društva koje osuđuje Mersaulta.

1.dio. – zasićen apсурdnim situacijama: - odnos prema majčinoj smrti (muči ga što mora tražiti dan dopusta, putovati po vrućini,...)

- ponašanje u ubožnici i na majčinom sprovodu (pije kavu, puši, prespavao gotovo cijelu noć, osjeća mučninu,...)

- odnos s Marijom – ravnodušnost, odlazak na plažu i u kino dan nakon majčinog sprovoda

- prijateljstvo, površno – ne dijele iste interese, ništa ih ne veže

- posao – neambiciozan je

- ubojstvo – najviša i završna točka čitavog niza besmislenih postupaka => ROMAN

APSURDA

Scena ubojstva efektna: pijesak, sunce, brod u daljini, stijena -> Mersaulta pritišće ambijent, osjeća „cimbale“ sunca na čelu, zastave od sunca i soli

- zvuk – šum valova,

- motiv ubojstva – nema razložne motivacije: vrućina i bljesak Arapinova noža – svjetlost (asocijacije na sprovod, vrućinu, sunce)

Analiza postupaka i reakcija 1.dijela romana:

Ovaj je dio romana slika čovjeka u materijalističkom društvu – čovjek postaje stroj (materijalizira se) automatizira se, sve je rutina. Ne vjeruje u drugi život, ali ni ovaj život ne iscrpljuje do kraja. Distancira se od društva, sve namjerno banalizira, odbacuje nade i iluzije, prihvaća situacije kakve jesu, ne analizira ih – smatra da je to jedini način življenja u apsurdnom svijetu.

Prepustio se mehanizmu života, ne vjeruje u promjene – želi ostati vjeran apsurd.

„ Besmisleno je i samo traženje smisla. Čovjek mora naučiti živjeti suočen s besmisлом vlastitog postojanja.“

Camus, Stranac - sinteza

Tema romana – simbolično sadržana u naslovu(priča o neprilagođenom, unemirenom čovjeku i tragičnom ishodu njegova sukoba sa svijetom u kojemu se osjećao strancem), čovjekova otuđenost – čovjek kao stranac u svijetu

Mersault je predstavnik otuđenog čovjeka : doživljavajući život kao besmisleno postojanje kojim vlada slučaj, on je otuđen od društva. Ravnodušan je prema svim njegovim

institucijama. Iskren je, ne vrednuje događaje, ne želi se prikazati boljim kako bi utjecao na porotu, nema cilja, ne izražava emocije, nema nade, ne prihvaća vjeru, Stranac je u svijetu u kojem živi, razumije svijet, svjestan apsurdna i prihvaća ga.

Revolt – bit apsurdna je u pobuni (bijes vraća smisao Mersaultovu životu)

U završnom razgovoru s ispovjednikom izražena su dva različita i nepomirljiva svjetonazora

ispovjednikov – čovjek u životu griješi

- pred Bogom se treba osloboditi grijeha
- u životu treba prihvatiti vjeru
- vjera donosi nadu u vječni život i spasenje
- vjera donosi utjehu

Mersaultov – ne vjeruje u Boga i neanima ga pšitanje o postojanju Boga

- osjeća strah pred nepoznatim
- živi u uvjerenju da će u potpunosti umrijeti
- sretan je usprkos spoznaji da će sutradan biti okrutno ubijen
- nema nade
- prihvaća svijet takav kakav jest
- shvaća da je jedini smisao unutar njega samog

Camusovo shvaćanje čovjekove slobode i istine – sloboda je čovjekovo pravo da ne laže, on ne želi lagati kako bi si pojednostavnio život (Mersault odbija zavaravati sama sebe da živi ispunjen i osmišljen život)

Ideja romana – društvo u kojemu živi Mersault nije sposobno spasiti pojedinca od usamljenosti i otuđenosti, to je društvo koje nam ne pruža osjećaj sigurnosti, zadovoljstva i mogućnosti istinske komunikacije; društvo karakterizira lažni moral, dvoličnost, relativnost pravde i sudstva (Mersault zapravo biva osuđen jer nije plakao na sprovodu svoje majke). Društvo ne razumije Mersaulta, smatra ga strancem, osuđuje ga na smrt, kad bi ga razumjelo, znači da bi se morala mijenjati ljudska svijest i da bi se i društvo moralo promijeniti.

Moderni roman – dojam koji ostavlja: tjeskoba, usamljenost, krzna situacija koja dominira kulturom(roman se pojavio 1942.); U karakterizaciji lika nema psihološke razrade, da bi prikazao Mersaultov psihički život, Camus se služi tehnikom redukcije – svodi njegov psihički život na elementarno, tj. na osjetilne dojmove.

Roman otvara bitna pitanja o odnosu pojedinca i društva te pitanja o opravdanosti smrtno kazne

- **monološko-asocijativni tip romana**(glavni je junak ujedno i pripovjedač)
- tehnika solilokvija (vrsta monologa koja podrazumijeva odsutnost drugih osoba i iskaz je skrivenih misli i osjećaja glavnog lika)